มโนอุปลักษณ์แสดงภูตผีปีศาจหรือวิญญาณในภาษาไทย

Conceptual Metaphors of Ghost Devil or Spirit in Thai language

ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์ (Narongkan Rodsap)*

Received:	*February*	*14, 2019*
Revised:	*August*	*20, 2019*
Accepted:	*August*	*26, 2019*

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ถ้อยคำที่เป็นมโนอุปลักษณ์แสดงภูตผีปีศาจหรือวิญญาณในภาษาไทยและวิเคราะห์ระบบมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาไทยจากมโนอุปลักษณ์ตามแนวทางการศึกษาของทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน โดยศึกษาข้อมูลการใช้ภาษาไทยจากข้อความในตัวบท ได้แก่ นวนิยายตีพิมพ์ 10 เรื่อง ข่าวออนไลน์ 10 ข่าว เรื่องสั้นและวรรณกรรมเยาวชนชนิดละ 7 เรื่อง รวมทั้งการ์ตูนตีพิมพ์ 7 เรื่อง โดยข้อมูลอยู่ในรูปแบบเอกสารตีพิมพ์และออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่าถ้อยคำที่เป็นมโนอุปลักษณ์แสดงภูตผีปีศาจหรือวิญญาณในภาษาไทย มี 11 ประเภท ได้แก่ มโนอุปลักษณ์มนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอวัยวะร่างกาย มโนอุปลักษณ์วัตถุ มโนอุปลักษณ์สัตว์ มโนอุปลักษณ์ข้าศึก มโนอุปลักษณ์สิ่งที่มีอำนาจเหนือกว่า มโนอุปลักษณ์พืช มโนอุปลักษณ์ไฟ มโนอุปลักษณ์อาหาร มโนอุปลักษณ์โรค มโนอุปลักษณ์ปรากฏการณ์ธรรมชาติ และมโนอุปลักษณ์ของเหลว มโนอุปลักษณ์ดังกล่าวนี้ สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ภูตผีปีศาจหรือวิญญาณของเจ้าของภาษาไทย 2 ประการ คือ มโนทัศน์ถ่ายโยงแบบภวสัมพันธ์ และมโนทัศน์ถ่ายโยงแบบญาณสัมพันธ์

คำสำคัญ : มโนอุปลักษณ์ และมโนทัศน์ภูตผีปีศาจหรือวิญญาณ

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Assistance Dr., Division of Thai Faculty of Humanities Naresuan university, aranyikaram_sala@hotmail.com 055962037

Abstract

This research aims at analyzing the conceptual metaphors of Ghost Devil or Spirit in Thai language and the conceptual system of Thai people, derived from the usage of Metaphors by Cognitive Linguistics Theory. The both data in this research are from the selected Thai published and on-line documents including 10 published novels, online news, 10 news, short stories and youth literature, 7 stories each, including 7 published comics. There are 11 kinds of conceptual metaphors of Ghost Devil or Spirit in Thai language are found, namely: The conceptual metaphors are HUMAN, especially body parts, MATERIAL, ANIMAL, ENEMY, SUPERNATURAL, PLANT, FIRE, FOOD, ILLNESS, NATURAL PHENOMENON and LIQUID metaphors respectively. The conceptual metaphor reflects 2 systems of the exciting metaphoric concept of Thai users; The conceptual system of ontological correspondences and the conceptual system of epistemic correspondences.

Keywords : Conceptual Metaphor and The conceptual systems of ghost devil or spirit

ความนำ

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาอุปลักษณ์ (Metaphor) กระทำอย่างแพร่หลาย ทั้งในด้านวรรณคดี และด้านภาษาศาสตร์ ประเด็นที่เหมือนกันของการศึกษาเรื่องอุปลักษณ์ในศาสตร์ทั้งสองนั้นคือ การนำคำซึ่งมีอยู่เดิมในภาษาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในเชิงเปรียบเทียบ และเป็นการขยายความหมายออกไปจากเดิม ในทางวรรณคดีจะเป็นการใช้ภาษาซึ่งทำให้เกิดภาพพจน์ ทำให้ผู้อ่านได้รับรสวรรณคดีและก่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจตามความหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อ (ชัชวดี ศรลัมพ์, 2546; 2548)

การศึกษามโนอุปลักษณ์เป็นการศึกษาอุปลักษณ์ในแง่มุมใหม่ และได้รับความสนใจจากนักภาษาศาสตร์ปัจจุบันเป็นอย่างมาก Lakoff and Johnson (1980) กล่าวว่า มโนทัศน์หนึ่งสามารถกำหนดอีกมโนทัศน์หนึ่งในถ้อยคำที่เป็นอุปลักษณ์ได้ด้วยการถ่ายโยงความหมาย (Mappings) จากวงความหมายต้นทาง (Source domain) ไปยังวงความหมายปลายทาง (Target domain) โดยทั่วไปแล้ววงความหมายต้นทางมักจะเป็นรูปธรรม และวงความหมายปลายทางมักจะเป็นนามธรรม (Kövecses, 2000)

Kövecses (1986) เสนอว่าภาษาแสดงอารมณ์สามารถสะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้ และเรียกอุปลักษณ์ในลักษณะนี้ว่า “อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์”

การศึกษาของ Lakoff, G. & Johnson, M. (1980) และ Lakoff, G. (1987) กล่าวไว้สอดคล้องกันว่า มโนทัศน์เป็นสิ่งที่เกี่ยวกับถ้อยคำเชิงเปรียบเทียบที่ใช้สนทนาในชีวิตประจำวันหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์” กล่าวคืออุปลักษณ์สามารถสะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาในสังคมได้จากถ้อยคำที่มีการสนทนาในชีวิตประจำวัน Lakoff, G. อธิบายว่า ภาษาสามารถที่จะสะท้อนการรับรู้ ความเข้าใจโลก ซึ่งสัมพันธ์กับประสบการณ์ต่างๆ ของมนุษย์ โดยประสบการณ์ที่ใกล้ตัวมากที่สุดก็คือ ประสบการณ์ทางร่างกาย ประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส ประสบการณ์ทางอารมณ์ความรู้สึก ประสบการณ์ทางสังคม และประสบการณ์

ทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเอาประสบการณ์ทางร่างกายมาใช้เป็นอุปลักษณ์ ซึ่ง Kövecses, Z. (2002, p. 16) เรียกว่า อุปลักษณ์สร้างรูป

อนึ่งจากสำรวจเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษามโนอุปลักษณ์แสดงอารมณ์ต่างๆ ในภาษาไทย ผู้วิจัยพบการศึกษามโนอุปลักษณ์แสดงอารมณ์ทางบวกหลายเรื่อง ตัวอย่างเช่น อุปลักษณ์แสดงอารมณ์รักในบทเพลงไทยสากลสำหรับวัยรุ่นไทยของสินีนาฏ วัฒนสุข (2549) การศึกษาอุปลักษณ์ความรักจากบทเพลงไทยสากลของภัทรา งามจิตวงษ์สกุล (Pattra Ngamjitwongsakul, 2003) มโนอุปลักษณ์แสดงอารมณ์หวัง ความใฝ่ฝันหรือจินตนาการในภาษาไทยของณรงค์กรรณ รอดทรัพย์ (2561) ขณะที่พบการศึกษาอุปลักษณ์ในภาษาไทยแสดงอารมณ์ทางลบเพียงไม่กี่เรื่อง เช่น อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์แสดงอารมณ์โกรธในภาษาไทยของ ศุภชัย ต๊ะวิชัย (2549) การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของความสุข ความโกรธและความทุกข์ในภาษาไทยและภาษาอังกฤษของนันท์นภัส อยู่ประยงค์ (Nannapat Yooprayong, 2010) อุปลักษณ์เกี่ยวกับอารมณ์เบื่อในภาษาไทยของณรงค์กรรณ รอดทรัพย์ (2557) มโนอุปลักษณ์แสดงอารมณ์โศกเศร้าในนวนิยายไทยของณรงค์กรรณ รอดทรัพย์ (2561) กอปรกับการศึกษามโนอุปลักษณ์ซึ่งแสดงปรากฏการณ์สำคัญทางสังคมไทย เช่น น้ำท่วมคือสงครามและประชาชนคือเหยื่อ : มโนทัศน์ซึ่งสะท้อนจากพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ไทยของรัชนีย์ญา กลิ่นน้ำหอมและพฤทธิ์ ศุภเศรษฐสิริ (2560) อุปลักษณ์ในข่าวความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของ สุทธาทิพย์ อร่ามศักดิ์ (2560) “พระทรงเป็นยิ่งกว่ามหากษัตริย์” : การศึกษามโนอุปลักษณ์และมุมมองของพสกนิกรที่มีต่อในหลวงรัชกาลที่ 9 ของ วรวรรณา เพ็ชรกิจ และสุธาสินี ปิยพสุนทรา (2560)

คนไทยไม่ใช่ชาติเดียวที่เชื่อในเรื่องลี้ลับเหนือธรรมชาติ (เหนือวิทยาศาสตร์?) และมีชีวิตผูกพันอยู่กับเรื่องนี้ ชนชาติอื่นก็มี แต่ดูเหมือนจะไม่โจ่งแจ้งและถูกมองว่าเป็นเรื่องสามัญธรรมดาเท่าคนไทยที่มีชีวิตผูกพันกับเรื่องเหล่านี้มานานจนแยกไม่ออก และแม้วิทยาศาสตร์จะรับรู้ของเรานานมากแล้ว แต่ผีก็ยังเป็นพลังงานที่มองไม่เห็น ที่ขับเคลื่อนสังคมและวัฒนธรรมของเราจนทุกวันนี้ เพราะอะไรคนไทยจึง ‘เชื่อ’ และ ‘ศรัทธา’ การมีอยู่ของสิ่งซึ่งยังคงเป็นข้อกังขาและยังไม่มีใครหาข้อสรุปอันเป็นที่สุดได้ (แป้งร่ำ. ทำไมคนไทยเห็นผีมากกว่าชาติใดในโลก , 2561,https://www.gqthailand.com/life/article/thais-see-dead-people)

การศึกษามโนอุปลักษณ์ของภูตผีปีศาจหรือวิญญาณอันเป็นมโนทัศน์สำคัญอีกประเด็นหนึ่งของสังคมไทยจึงน่าจะเป็นอีกกรอบการมองซึ่งบ่งชี้วิธีคิดของคนไทยได้อย่างดี การศึกษานี้จะช่วยเติมเต็มให้การศึกษามโนอุปลักษณ์ในภาษาไทยกว้างขวางขึ้นได้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษามโนอุปลักษณ์แสดงภูตผีปีศาจหรือวิญญาณในภาษาไทย เนื่องจากเห็นว่ายังไม่ปรากฏการศึกษาประเด็นดังกล่าว กอปรกับการศึกษาเกี่ยวกับมโนอุปลักษณ์แสดงภูตผีปีศาจหรือวิญญาณในภาษาไทยตามแนวทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน ย่อมสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์หรือระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาในสังคมไทยได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ถ้อยคำที่เป็นมโนอุปลักษณ์แสดงภูตผีปีศาจหรือวิญญาณในภาษาไทยในตัวบทร่วมสมัยประเภทต่าง ๆ และวิเคราะห์ระบบมโนทัศน์ของคนไทย จากถ้อยคำที่เป็นมโนอุปลักษณ์แสดงภูตผีปีศาจหรือวิญญาณ

กรอบแนวคิด

นำทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชานตามแนวคิดของเลคอฟ และจอห์นสัน (Lakoff, G. & Johnson, M., 1980) เลคอฟ (Lakoff, G., 1987) โคเวกเซส (Kövecses, Z., 1986, 2000, 2002, 2005) มาใช้ในการวิเคราะห์ถ้อยคำที่เป็นมโนอุปลักษณ์ แนวคิดการวิเคราะห์มโนอุปลักษณ์ดังตัวอย่างการวิเคราะห์อารมณ์หวังซึ่งต้องพิจารณาหมวดหมู่ความหมายต้นทางและแวดวงความหมายปลายทาง โดยการศึกษาเกี่ยวกับหมวดหมู่ทางความหมายปลายทางมักจะเป็นการอ้างถึงมโนทัศน์ (described concept) เช่น ประโยคภาษาไทยที่ว่า “...ในวันนั้น**แสง**แห่ง***ความหวังดับวูบ***ลงทันที” จากประโยคนี้เป็นอุปลักษณ์แสดงอารมณ์หวังเป็นไฟ โดยพิจารณาจากการปรากฏร่วมของคำว่าหวังคือ “แสง...ดับวูบ” ดังนั้น หมวดหมู่ความหมายปลายทางในที่นี้คือความหวังซึ่งแสดงมโนทัศน์ของความหวังเป็นไฟ เนื่องจากคำว่า “แสง...ดับวูบ” นั้นจัดอยู่ในถ้อยคำที่อยู่ในหมวดหมู่ความหมายของไฟ (ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์, 2561 : 178)

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

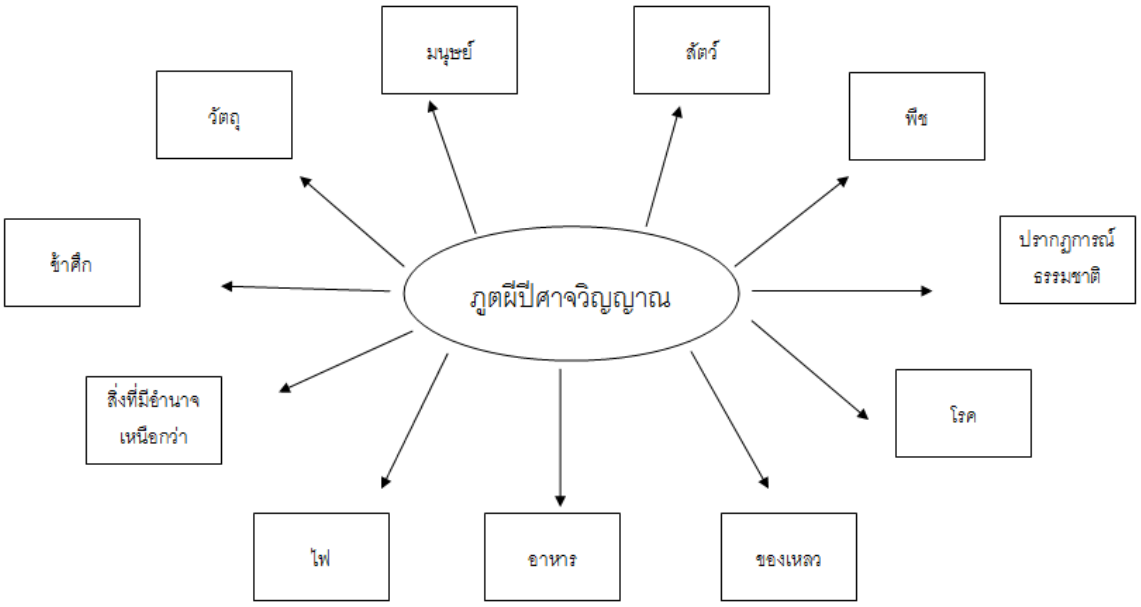
ส่วนข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้จากตัวบทไทยร่วมสมัย 4 ประเภท ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (purposive sampling) ได้แก่ นวนิยายตีพิมพ์ 10 เรื่อง คือ 6974 ห้องผีสิง โรงเรียนอาถรรพ์กับฝันมรณะ สนธยาพญามาร สาปลังกา เล่ห์บ่วงมนตรา รากบุญ วายุภัคมนตรา พรายผยอง นิมิตนาคา กาลเวลา มายาร้อยใจ ข่าวออนไลน์ 10 ข่าว คือ รวม 'ผีไทย' ในตำนาน ไม่เฮี้ยน ไม่ดุ ไม่ต้องมาเรียก สวนสัตว์อุบลฯ ปล่อยผีไทยร่วมฮาโลวีน สร้างสีสัน ปาร์ตี้-ผีไทย ซีคอนสแควร์ศรีนครินทร์ ฮาโลวีนถนนข้าวสารคึกคัก 'อู่ตะเภาริบลีส์รัน' แข่งขันสุดแปลก วิ่งมาราธอนหนีผี งานปาร์ตี้ผีอินเตอร์ สยองขวัญรับฮาโลวีนกับผีนานาชาติ สาวเล่าประสบการณ์ขนลุก หลังหลวมตัวอยู่บ้านผีสิง หนุ่มผวาปีศาจเด็กหลอน! ชมคลิป พลังงานบางอย่างทำสิ่งของในบ้านเคลื่อนที่ได้เอง ย้อน 3 ตำนาน 'บ้านผีเฮี้ยน' หลอนจนเป็นข่าวดัง เรื่องสั้นและวรรณกรรมเยาวชนตีพิมพ์หรือออนไลน์ชนิดละ 7 เรื่อง คือ เรื่องหลอนในโรงเรียน 2 สัมผัสผีวิญญาณหลอน Horoscope คน – ผี – ปีชง Fate เวรกรรม อาถรรพ์บริษัทสยอง = Horror Company โดมิโนแสงดาว ท่ามกลางไทม์ไลน์ รวมทั้งการ์ตูนตีพิมพ์ 7 เรื่อง คือ เอเลี่ยนกลืนโลก ผีไทย ผีเจ้าที่ ผีสี่ภาค ผีนักเรียน ผีโรงเรียนไทย Ghost Hunters ชมรมนักล่าผี 3

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะเสนอการวิเคราะห์มโนอุปลักษณ์แสดงภูตผีปีศาจหรือวิญญาณในภาษาไทย โดยผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ คำแสดงภูตผีปีศาจหรือวิญญาณในภาษาไทย ประเภทของมโนอุปลักษณ์แสดงภูตผีปีศาจหรือวิญญาณในภาษาไทย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

มโนอุปลักษณ์แสดงภูตผีปีศาจหรือวิญญาณ

จากการวิเคราะห์ถ้อยคำที่เป็นมโนอุปลักษณ์แสดงภูตผีปีศาจหรือวิญญาณในภาษาไทย พบว่าถ้อยคำที่นำมาใช้เปรียบเทียบกับภูตผีปีศาจหรือวิญญาณสามารถจัดกลุ่มได้ 11 ประเภท ได้แก่ มโนอุปลักษณ์มนุษย์ มโนอุปลักษณ์วัตถุ มโนอุปลักษณ์สัตว์ มโนอุปลักษณ์ข้าศึก มโนอุปลักษณ์สิ่งที่มีอำนาจเหนือกว่า มโนอุปลักษณ์พืช มโนอุปลักษณ์ไฟ มโนอุปลักษณ์อาหาร มโนอุปลักษณ์โรค มโนอุปลักษณ์ปรากฏการณ์ธรรมชาติ และมโนอุปลักษณ์ของเหลว ดังนี้

อนุกรมวิธานภูตผีปีศาจวิญญาณในภาษาไทย

ผลการวิจัยพบว่าถ้อยคำที่นำมาใช้เป็นมโนอุปลักษณ์แสดงภูตผีปีศาจหรือวิญญาณในภาษาไทยประกอบด้วยประเภทอุปลักษณ์ 11 ประเภท ดังนี้

ก. อุปลักษณ์มนุษย์ คิดเป็นร้อยละ 56.24 ได้แก่ พฤติกรรมหรืออากัปกิริยา ประสาทสัมผัสทั้งห้าและอวัยวะร่างกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุปลักษณ์อวัยวะร่างกายสามารถแตกแขนงเป็นอุปลักษณ์ย่อยอื่นๆ ได้แก่ อาการของอวัยวะ สภาพของอวัยวะ สีของอวัยวะ ชิ้นส่วนอวัยวะ ตลอดจนผลผลิตจากอวัยวะร่างกายทั้งอุจจาระ ปัสสาวะ เหงื่อ น้ำตา และเสียง คิดเป็นร้อยละ 56.24

ข. อุปลักษณ์ปรากฏการณ์ธรรมชาติ ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นเอง โดยไม่ได้เกิดจากการสร้างการกระทำของสิ่งอื่นใด คิดเป็นร้อยละ 0.958

ค. อุปลักษณ์อาหาร ได้แก่ อาหารและเครื่องดื่ม พฤติกรรมการกิน ตลอดจนผู้กิน คิดเป็นร้อยละ 0.925

ง. อุปลักษณ์สัตว์ อวัยวะร่างกายของสัตว์ ได้แก่ หัว ตา หาง และพฤติกรรมสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 9.21

จ. อุปลักษณ์ไฟ คือลักษณะการลุกไหม้ ความรุนแรงของไฟซึ่งเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป คิดเป็นร้อยละ 1.025

ฉ. อุปลักษณ์พืช ได้แก่ การกำจัดวัชพืช การขยายพันธุ์พืช การกสิกรรมอื่น ตลอดจนส่วนต่างๆ ของพืช คิดเป็นร้อยละ 0.991

ช. อุปลักษณ์โรค คือ พยาธิสภาพต่างๆ ของโรค หรือความรุนแรงของโรค คิดเป็นร้อยละ 1.226

ซ. อุปลักษณ์สิ่งที่มีอำนาจเหนือกว่า คือสรรพสิ่งต่างๆ อันควบคุม กำกับ ครอบงำ ทรงอิทธิพลต่ออีกสิ่งหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 1.625

ฌ. อุปลักษณ์ข้าศึก คือสรรพสิ่งซึ่งเกี่ยวกับคู่ปฏิปักษ์ในการแข่งขัน และ/หรือการข้าศึก คิดเป็นร้อยละ 6.78

ญ. อุปลักษณ์ของเหลว ได้แก่ น้ำ หรือของเหลวลักษณะต่างๆ การปรากฏหรือการหายไปแห่งของเหลว คิดเป็นร้อยละ 1.02

ฎ. อุปลักษณ์วัตถุ หมายถึงสรรพสิ่งซึ่งปรากฏรูปทรง ปริมาณ ปริมาตร ตลอดจนพื้นผิว คิดเป็นร้อยละ 20

การอธิบายมโนอุปลักษณ์ภูตผีปีศาจหรือวิญญาณ มีการถ่ายโยงความหมาย 2 แบบ คือ ภวสัมพันธ์ และ ญาณสัมพันธ์ด้วยวิธีการการถ่ายโยงทางความหมายโดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างหมวดหมู่ความหมายต้นทาง เช่น มนุษย์กับหมวดหมู่ความหมายปลายทางคือภูตผีปีศาจนั้นแสดงว่าคนไทยมีมโนทัศน์เกี่ยวกับภูตผีปีศาจเป็นมนุษย์ โดยพิจารณาจากการถ่ายโยงทางความหมายแบบ*ภวสัมพันธ์*คือหนึ่งต่อหนึ่ง

นอกจากการถ่ายโยงแบบหนึ่งต่อหนึ่งคือภวสัมพันธ์แล้ว ยังมีการถ่ายโยงความหมายแบบ*ญาณสัมพันธ์*คือ หมวดหมู่ความหมายต้นทางจะมีมากกว่าหนึ่งหมวดหมู่ความหมายและมีความสัมพันธ์กันภายในหมวดหมู่ความหมาย ก่อนที่จะเกิดการถ่ายโยงความหมายไปยังหมวดหมู่ความหมายปลายทาง รายละเอียดแต่ละประเภท ดังต่อไปนี้

1. มโนอุปลักษณ์มนุษย์

การนำเอาคำที่อยู่ในวงความหมายของมนุษย์มาเปรียบเทียบกับภูตผีปีศาจวิญญาณนั้นอาจจะเป็นสภาวะของอวัยวะร่างกายมนุษย์ อาการของอวัยวะร่างกายมนุษย์ และสีของอวัยวะร่างกายมนุษย์ซึ่งสภาวะ อาการ และสี จะต้องมีสาเหตุมาจากภูตผีปีศาจวิญญาณหรือปรากฏร่วมกับคำแสดงภูตผีปีศาจวิญญาณเท่านั้น มโนอุปลักษณ์มนุษย์ปรากฏ 4 ลักษณะ ได้แก่ อวัยวะร่างกายมนุษย์ ผลผลิตจากอวัยวะร่างกายมนุษย์ อากัปกิริยามนุษย์ และประสาทสัมผัส มีรายละเอียดดังนี้

1) อวัยวะร่างกายมนุษย์

มโนอุปลักษณ์อวัยวะร่างกายมนุษย์ ปรากฏใช้ 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ ปรากฏถ้อยคำอวัยวะอย่างเดียว ส่วนอีกลักษณะต้องเกิดกับหมวดหมู่ความหมายอื่น ๆ ร่วมด้วยจึงสามารถเป็นอุปลักษณ์ที่แสดงภูตผีปีศาจได้ เช่น อุปลักษณ์อวัยวะร่างกายกับหมวดหมู่ความหมายอื่น ๆ อุปลักษณ์อวัยวะร่างกายมนุษย์ในภาษาไทยปรากฏตัวอย่างทั้งสภาพของอวัยวะ อาการของอวัยวะ และสีของอวัยวะ อาทิ

(1) พบกับเรื่องราวลึกลับ ตำนาน และความเชื่อที่น่ากลัวจนต้อง**ขนลุก**ของเหล่า**ภูตผีวิญญาณ**ของไทย

(เอเลี่ยนกลืนโลก--เรื่องลี้ลับรอบโลก, 2560: 184)

การถ่ายโยงความหมายแบบญาณสัมพันธ์ซึ่งวงความหมายต้นทางและวงความหมายปลายทางมีความหมายตรงกันคือ “อาการของอวัยวะ” ดังแสดงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่าภูตผีปีศาจวิญญาณเป็นอาการของอวัยวะร่างกายคน ดังนี้

วงความหมายต้นทาง : อาการของอวัยวะ		**วงความหมายปลายทาง : ภูตผีปีศาจวิญญาณ**
ขน ลุก	⇨	กลัวผีวิญญาณ
(อวัยวะ) (อาการ)		(เกิดความกลัวผีหรือวิญญาณ)

2) ผลผลิตจากอวัยวะร่างกายมนุษย์

มโนอุปลักษณ์ผลผลิตจากอวัยวะร่างกายมนุษย์ที่ปรากฏ ได้แก่ เหงื่อ เสียง ปัสสาวะ ดังตัวอย่าง

(2) รสาตัวเย็นชืดไปทั้งตัว **เหงื่อซึมชุ่ม**เต็มทั้ง**มือ**และ**เท้า** เธอนึกได้ตอนนั้นว่าเด็กคนนั้นไม่ใช่มนุษย์!

(เรื่องหลอนในโรงเรียน 2, 2557: 76)

การถ่ายโยงความหมายแบบญาณสัมพันธ์ซึ่งวงความหมายต้นทางและวงความหมายปลายทางมีความหมายตรงกันคือ “สภาวะของผลผลิตจากอวัยวะ” ดังแสดงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่าภูตผีปีศาจวิญญาณเป็นสภาพของผลผลิตจากอวัยวะคน ดังนี้

วงความหมายต้นทาง : อาการของอวัยวะ				**วงความหมายปลายทาง : ภูตผีปีศาจวิญญาณ**
เหงื่อ	ซึมชุ่ม	มือ/เท้า	⇨	กลัวผีวิญญาณ
(ผลผลิตจากอวัยวะ)	(สภาวะ)	(อวัยวะ)		(เกิดความกลัวผีหรือวิญญาณ)

3) อากัปกิริยามนุษย์ ผลที่พบได้แก่

มโนอุปลักษณ์อากัปกิริยามนุษย์ ที่ปรากฏ ดังตัวอย่าง

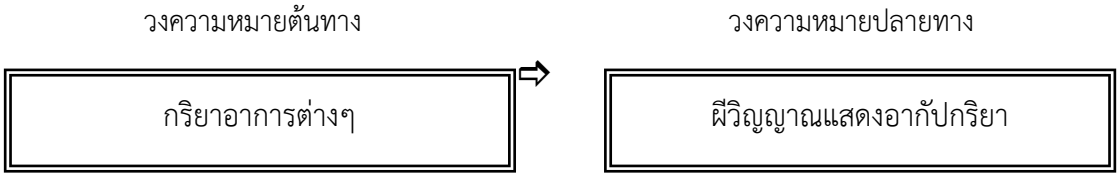
(3) “เวลานี้เจ้าเป็นเพียงดวง**วิญญาณ**ที่**หลงทาง**”

(สนธยาพญามาร, 2558: 3)

(4) “ไอ้ตัวที่พี่สู้ด้วยเมื่อวานแฝงอยู่ในร่างแม่บ้าน คงเป็นแค่**ปีศาจ**ระดับต่ำ ทำหน้าที่**เฝ้ายาม**เท่านั้น

(สาปลังกา, 2557: 115)

จากตัวอย่างประโยคดังกล่าวนี้สามารถถ่ายโยงทางความหมายแบบภวสัมพันธ์ของมโนทัศน์อากัปกิริยามนุษย์ได้ดังนี้

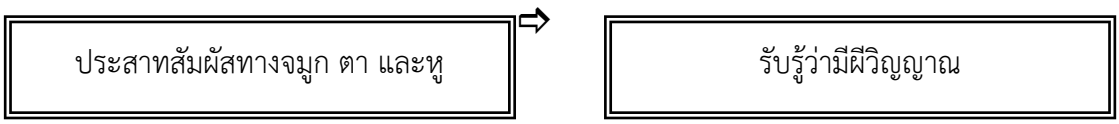
4) ประสาทสัมผัส

ถ้อยคำมโนอุปลักษณ์ประสาทสัมผัสทั้งสี่คือ ทางผิวหนัง ทางตา ทางจมูก และทางหู อาทิ

(5) เหตุผลนั้นไม่ใช่เพราะ**กลิ่นวิญญาณ**ที่เธอ**ได้รับ**อยู่ตลอดเวลาเพราะนั่งอยู่ข้างๆ ไตรรัตน์ซึ่งมี**วิญญาณ**คอยติดตามจะทำร้ายเหมือนเนตรสิตางศุ์**เห็น**และกรรณา**ได้ยิน**

(เล่ห์บ่วงมนตรา, 2553: 63)

จากตัวอย่างประโยคดังกล่าวนี้สามารถถ่ายโยงทางความหมายแบบภวสัมพันธ์ของมโนทัศน์ประสาทสัมผัสได้ดังนี้

2.มโนอุปลักษณ์วัตถุ

ถ้อยคำที่มีความหมายจัดอยู่ในหมวดหมู่ความหมายของ “วัตถุ” หรือถ้อยความที่มีความหมายเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับวัตถุ ทั้งรูปทรง ปริมาณ ปริมาตร พื้นผิว หรือน้ำหนัก แล้วนำถ้อยคำดังกล่าวมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ โดยนำเอาคำที่อยู่ในหมวดหมู่ความหมายของรูปทรง ปริมาณ ปริมาตร พื้นผิว หรือน้ำหนักของวัตถุมาเปรียบเทียบกับภูตผีปีศาจหรือวิญญาณ จากการศึกษาปรากฏมโนอุปลักษณ์ต่างๆ เกี่ยวกับวัตถุ มีรายละเอียดดังนี้

วิธีการถ่ายโยงทางความหมายมโนอุปลักษณ์แสดงภูตผีปีศาจวิญญาณเป็นวัตถุสามารถแบ่งลักษณะการถ่ายโยงทางความหมายออกเป็น 2 แบบ คือ การถ่ายโยงแบบภวสัมพันธ์ และ การถ่ายโยงแบบญาณสัมพันธ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(6) เจติยาคือเจ้าของคนใหม่ที่ยอมรับเงื่อนไข**ขายวิญญาณ**ให้นรก

(รากบุญ, 2554: คำนำ)

จากตัวอย่างประโยคดังกล่าวนี้ถ่ายโยงทางความหมายแบบภวสัมพันธ์ของมโนทัศน์วัตถุได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
ทรัพย์สินถูกเปลี่ยนเจ้าของ	⇨	ผีปีศาจได้รับผลกระทบ

ส่วนการถ่ายโยงความหมายแบบญาณสัมพันธ์คือ วงความหมายต้นทางประกอบด้วยวงความหมายมากกว่าหนึ่งวงความหมายซึ่งมีความสัมพันธ์กันภายในก่อนที่จะเกิดการถ่ายโยงความหมายกล่าวคือ ทำให้วัตถุผิดรูปร่างไปจากเดิม แล้วจึงถ่ายโยงความหมายไปเป็นวงความหมายปลายทางคือภูตผีปีศาจวิญญาณที่เกิดขึ้นในใจ

(7) “หึๆๆ ออกมาสิอุ้ม ออกมาให้ฉัน**<u>หักคอ</u>**แกซะดีๆ รอนานแล้วนะ”

(ผีเจ้าที่—เรื่องผีๆ รอบโลก, 2560: 169)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้ใช้ภาษานำคำว่า “หัก” และ “คอ” มาใช้แสดงภูตผีปีศาจวิญญาณ เป็นการเปรียบเทียบพลังอำนาจแห่งภูตผีปีศาจวิญญาณคือการทำให้วัตถุเสียหายซึ่งสัมพันธ์กับอวัยวะร่างกาย ในที่นี้เกิดจากกระบวนการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทางคือ “หัก” และ “คอ” ไปยังวงความหมายปลายทางคือ “ภูตผีปีศาจวิญญาณประทุษร้าย” เมื่อเกิดการถ่ายโยงทางความหมายกัน ทำให้ “หัก” และ “คอ” ถ่ายโยงความหมายเป็น “ภูตผีปีศาจวิญญาณทำร้าย” เนื่องจากวงความหมายต้นทางและวงความหมายปลายทางมีความหมายตรงกันคือ “ทำให้วัตถุเสียหาย” ดังแสดงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่าภูตผีปีศาจวิญญาณเป็นการทำให้วัตถุเสียหายซึ่งสัมพันธ์กับอวัยวะร่างกายคน ดังนี้

วงความหมายต้นทาง : ทำให้วัตถุเสียหาย		**วงความหมายปลายทาง : ภูตผีปีศาจวิญญาณ**
หัก คอ	⇨	ภูตผีปีศาจวิญญาณทำร้าย
(วัตถุเสียหาย) (อวัยวะ)		(ภูตผีปีศาจวิญญาณประทุษร้าย)

3. มโนอุปลักษณ์สัตว์

ถ้อยคำที่มีความหมายจัดอยู่ในหมวดหมู่ความหมายของ “สัตว์” หรือถ้อยความที่มีความหมายเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับสัตว์ ที่นำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ โดยนำเอาคำที่อยู่ในหมวดหมู่ความหมายของสัตว์มาเปรียบเทียบกับภูตผีปีศาจวิญญาณ จากการศึกษาปรากฏมโนอุปลักษณ์ต่างๆ เกี่ยวกับสัตว์ ได้แก่ อวัยวะร่างกายสัตว์ พฤติกรรมของสัตว์

การถ่ายโยงแบบภวสัมพันธ์ของมโนทัศน์ภูตผีปีศาจวิญญาณเป็นสัตว์ในสื่อออนไลน์ และนวนิยายภาษาไทย ได้แก่

(8) นัตเหล่านี้บ้างเป็นเทพเจ้าฮินดู บางองค์เป็นพระบุรพกษัตริย์ยุคดึกดำบรรพ์ และบางตนคือ **<u>วิญญาณ</u>**ผีตายโหงที่**<u>ดุร้าย</u>**

(เทวดาข้ามชาติ, 9 กันยายน 2560: https://www.sarakadee.com/2017/09/09/dev-tunjai/)

(9) แต่ละคำแต่ละครั้งที่**งับ**ลงมาและ**กระชาก**อย่างสุดแรงนั้น เลือดที่แดงฉานสาดซัดติดเปื้อนไปทั่วใบหน้าของ**วิญญาณ**สอง ไม่ต่างจาก**สุนัขหิวโซที่ขย้ำ**เหยื่อกระต่ายโง่

(6974 ห้องผีสิง, 2556: 213)

จากตัวอย่างประโยคดังกล่าวนี้สามารถถ่ายโยงทางความหมายแบบภาวสัมพันธ์ของมโนทัศน์สัตว์ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
พฤติกรรมของสัตว์นักล่า	⇨	พลังอำนาจของผีร้าย

4. มโนอุปลักษณ์ข้าศึก

ถ้อยคำที่มีความหมายจัดอยู่ในหมวดหมู่ความหมายของ “ข้าศึกศัตรู” หรือถ้อยความที่มีความหมายเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับข้าศึกศัตรู ที่นำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ โดยนำเอาคำที่อยู่ในหมวดหมู่ความหมายของข้าศึก มาเปรียบเทียบกับภูตผีปีศาจวิญญาณ จากการศึกษาปรากฏมโนอุปลักษณ์ต่างๆ เกี่ยวกับข้าศึกศัตรู

วิธีการถ่ายโยงทางความหมายมโนอุปลักษณ์แสดงภูตผีปีศาจวิญญาณเป็นข้าศึกประเภทการถ่ายโยงแบบภาวสัมพันธ์ มีรายละเอียดดังนี้

(10) ทันใดนั้น**ไอเย็นยะเยือกจู่โจม**เข้ามาโดยพลันทำให้นักเขียนสาวนิ่วหน้า ความรู้สึกอึดอัดถาโถมจนร่างโปร่งบางแทบหายใจไม่ออก

(วายุภัคมนตรา, 2552: 27)

(11) ไม่มี**ผี**ตนไหนที่อาจารย์ลอยคนนี้**กำราบ**ไม่ได้

(พรายผยอง, 2553: 397)

จากตัวอย่างประโยคดังกล่าวนี้สามารถถ่ายโยงทางความหมายแบบภาวสัมพันธ์ของมโนทัศน์ข้าศึกได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
กำราบ	⇨	ปราบผี

ส่วนการถ่ายโยงความหมายแบบญาณสัมพันธ์ในที่นี้วงความหมายต้นทางประกอบด้วยวงความหมายมากกว่าหนึ่งวงความหมายซึ่งมีความสัมพันธ์กันภายในก่อนที่จะเกิดการถ่ายโยงความหมายกล่าวคือ ควบคุมไม่ได้ แล้วจึงถ่ายโยงความหมายไปเป็นวงความหมายปลายทางคือภูตผีปีศาจวิญญาณที่เกิดขึ้นในใจ ดังนี้

(12) “แล้วถ้าคนที่ตายไปแล้วทักมาทางข้อความก็ห้ามตอบเด็ดขาด เพราะจะทำให้**วิญญาณ**ตามมา**เอาชีวิต**เราได้ยังไงล่ะ”

(ผีหลังห้อง—เรื่องผีๆ รอบโลก, 2559: 168)

(13) ดวงตาของมันเป็นสีแดงก่ำบ่งบอกว่านั่นคือดวง**วิญญาณ**ที่จ้องจะ**เอาชีวิต**ชายหนุ่ม
(นิมิตนาคา, 2557: 58)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้ใช้ภาษานำคำว่า “เอา” และ “ชีวิต” มาใช้แสดงภูตผีปีศาจวิญญาณ เป็นการเปรียบเทียบภูตผีปีศาจวิญญาณคือการมุ่งทำร้ายศัตรูถึงขั้นเสียชีวิต ในที่นี้เกิดจากกระบวนการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทางคือ “เอา” และ “ชีวิต” ไปยังวงความหมายปลายทางคือ “ปีศาจมุ่งทำร้ายถึงขั้นเสียชีวิต” เมื่อเกิดการถ่ายโยงทางความหมายกัน ทำให้ “เอา” และ “ชีวิต” ถ่ายโยงความหมายเป็น “ปีศาจมุ่งทำร้ายถึงขั้นเสียชีวิต” เนื่องจากวงความหมายต้นทางและวงความหมายปลายทางมีความหมายตรงกันคือ “มุ่งทำร้าย” ดังแสดงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่าภูตผีปีศาจวิญญาณเป็นการมุ่งทำร้ายอันสัมพันธ์กับร่างกายคน ดังนี้

วงความหมายต้นทาง : การมุ่งทำร้าย			**วงความหมายปลายทาง : ภูตผีปีศาจวิญญาณ**
เอา	ชีวิต	⇨	ปีศาจมุ่งทำร้าย
(ความมุ่งหมาย)	(อวัยวะร่างกาย)		(ปีศาจมุ่งทำร้ายศัตรูถึงขั้นเสียชีวิต)

5. มโนอุปลักษณ์สิ่งที่มีอำนาจเหนือกว่า

ถ้อยคำที่มีความหมายจัดอยู่ในหมวดหมู่ความหมายของ “สิ่งที่มีอำนาจเหนือกว่า” หรือถ้อยความที่มีความหมายเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับสิ่งที่มีอำนาจเหนือกว่า ที่นำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ โดยนำเอาคำที่อยู่ในหมวดหมู่ความหมายของสิ่งที่มีอำนาจเหนือกว่า มาเปรียบเทียบกับภูตผีปีศาจวิญญาณ

วิธีการถ่ายโยงทางความหมายมโนอุปลักษณ์แสดงภูตผีปีศาจวิญญาณเป็นสิ่งที่มีอำนาจเหนือกว่าสามารถแบ่งลักษณะการถ่ายโยงทางความหมายออกเป็น 2 แบบ คือ การถ่ายโยงแบบภวสัมพันธ์ และการถ่ายโยงแบบญาณสัมพันธ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(14) **ผีบ้านผีเรือน**ซึ่งเป็นผีบรรพบุรุษที่ยังเฝ้า**ปกป้องดูแล**ลูกหลาน
(ผีเจ้าที่—เรื่องผีๆ รอบโลก, 2560: 4)

(15) เชื่อว่าผู้ทำผิดจะถูก**วิญญาณ**ครูดนตรีไทย**ลงโทษสั่งสอน**จนกว่าจะเข็ดหลาบ
(เรื่องผีๆ รอบโลก : ผีนักเรียน, 2561: 190)

จากตัวอย่างประโยคดังกล่าวนี้สามารถถ่ายโยงทางความหมายแบบภวสัมพันธ์ของมโนทัศน์สิ่งที่อำนาจเหนือกว่าได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
ปกป้องดูแล ลงโทษสั่งสอน	⇨	พลังอำนาจของผีวิญญาณ

ส่วนการถ่ายโยงความหมายแบบญาณสัมพันธ์ในที่นี้วงความหมายต้นทางประกอบด้วยวงความหมายมากกว่าหนึ่งวงความหมายซึ่งมีความสัมพันธ์กันภายในก่อนที่จะเกิดการถ่ายโยงความหมายกล่าวคือ ควบคุมไม่ได้ แล้วจึงถ่ายโยงความหมายไปเป็นวงความหมายปลายทางคือภูตผีปีศาจวิญญาณที่เกิดขึ้นในใจ ดังนี้

(16) “คุณชวดยกมือชี้หน้าผมออกมาจากในภาพ **<u>สะกดจิตบังคับสั่งให้</u>**เอารูปท่านออกจากกองไปฮะคุณย่า”

(อาถรรพณ์ภาพ, 2556: 7)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้ใช้ภาษานำคำว่า “สะกด” “จิต” และ “บังคับสั่งให้” มาใช้แสดงภูตผีปีศาจวิญญาณ เป็นการเปรียบเทียบภูตผีปีศาจวิญญาณคือการควบคุมอันสัมพันธ์กับส่วนหนึ่งแห่งอวัยวะร่างกาย ในที่นี้เกิดจากกระบวนการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทางคือ “สะกด” “จิต” และ “บังคับสั่งให้” ไปยังวงความหมายปลายทางคือ “พลังอำนาจของปีศาจ” เมื่อเกิดการถ่ายโยงทางความหมายกัน ทำให้ “สะกด” “จิต” และ “บังคับสั่งให้” ถ่ายโยงความหมายเป็น “พลังอำนาจของปีศาจ” เนื่องจากวงความหมายต้นทางและวงความหมายปลายทางมีความหมายตรงกันคือ “ควบคุมไว้ได้” ดังแสดงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่าภูตผีปีศาจวิญญาณเป็นการควบคุมไว้ได้อันสัมพันธ์กับบางส่วนของอวัยวะร่างกายคน ดังนี้

วงความหมายต้นทาง : การควบคุมไว้ได้				**วงความหมายปลายทาง : ภูตผีปีศาจวิญญาณ**
สะกด	จิต	บังคับสั่งให้	⇨	พลังของปีศาจควบคุมไว้ได้
(การควบคุมไว้ได้)	(อวัยวะ)	(พลังอำนาจ)		(พลังอำนาจแข็งแกร่งของปีศาจควบคุมไว้ได้)

6. มโนอุปลักษณ์พืช

การนำเอาคำที่อยู่ในหมวดหมู่ความหมายพืชและส่วนของพืชมาเปรียบเทียบกับภูตผีปีศาจวิญญาณที่ปรากฏ ได้แก่ ฝังรากลึก ตลอดจนการนำเอาคำที่อยู่ในหมวดหมู่ความหมายการขยายพันธุ์และการกำจัดศัตรูพืชมาเปรียบเทียบกับภูตผีปีศาจวิญญาณที่ปรากฏ ได้แก่ บ่มเพาะ และถอน

วิธีการถ่ายโยงทางความหมายมโนอุปลักษณ์แสดงภูตผีปีศาจวิญญาณเป็นการทำเกษตรกรรมสามารถแบ่งลักษณะการถ่ายโยงทางความหมายออกเป็น 2 แบบ คือ การถ่ายโยงแบบภวสัมพันธ์ และการถ่ายโยงแบบญาณสัมพันธ์ มีรายละเอียดดังนี้

(17) มีการนิมนต์พระภิกษุมาสวด ทำบุญ หรือทำพิธีสวด**<u>ถอนวิญญาณ</u>**เพื่อให้วิญญาณได้ไปผุดไปเกิดใหม่

(เรื่องหลอนในโรงเรียน 2, 2557: 80)

จากตัวอย่างประโยคดังกล่าวนี้สามารถถ่ายโยงทางความหมายแบบภวสัมพันธ์ของมโนอุปลักษณ์แสดงภูตผีปีศาจวิญญาณได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		**วงความหมายปลายทาง**
กำจัดวัชพืช	⇨	ปราศจากวิญญาณ

(18) “**ผี**” สิ่งลี้ลับที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงเรื่องเล่าเขย่าขวัญหากแต่**ฝังรากลึก**ลงในวิถีชีวิตของคนไทยมาช้านาน

(ผีไทยไม่มีวันตาย, 13 มิถุนายน 2561: http://www.classpublishing.com/product/ผีไทยไม่มีวันตาย)

จากตัวอย่างประโยคดังกล่าวนี้สามารถถ่ายโยงทางความหมายแบบภวสัมพันธ์ของมโนอุปลักษณ์แสดงภูตผีปีศาจวิญญาณได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		**วงความหมายปลายทาง**
พืชแผ่ขยายราก	⇨	ภูตผีปีศาจมีมาช้านาน

นอกจากนี้ยังปรากฏการถ่ายโยงความหมายแบบญาณสัมพันธ์ในที่นี้วงความหมายต้นทางประกอบด้วยวงความหมายมากกว่าหนึ่งวงความหมายซึ่งมีความสัมพันธ์กันภายในก่อนที่จะเกิดการถ่ายโยงความหมายกล่าวคือ การการกำจัดวัชพืช แล้วจึงถ่ายโยงความหมายไปเป็นวงความหมายปลายทางคือฝูงปีศาจดังนี้

(19) ข้างทางรกร้าง มีเพียงต้นไม้สีทะมึนขึ้นครึ้ม มองดูไม่ต่างจาก**ปีศาจ**ในฤดูฝน พวกมัน**โบกใบร่ายรำ**รับสายฝน

(ปีศาจวสันต์, 2551: 5)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้ใช้ภาษานำคำว่า “โบกใบ” และ “ร่ายรำ” มาใช้แสดงภูตผีปีศาจวิญญาณเป็นการเปรียบเทียบความดกหนาของพืชพันธุ์ ในที่นี้เกิดจากกระบวนการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทางคือ “โบกใบ” และ “ร่ายรำ” ไปยังวงความหมายปลายทางคือ “ฝูงปีศาจ” เมื่อเกิดการถ่ายโยงทางความหมายกัน ทำให้ “โบกใบ” และ “ร่ายรำ” ถ่ายโยงความหมายเป็น “ปีศาจจำนวนมาก” เนื่องจากวงความหมายต้นทางและวงความหมายปลายทางมีความหมายตรงกันคือ “ความชุกชุม” ดังแสดงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่าภูตผีปีศาจวิญญาณเป็นพืชพันธุ์จำนวนมาก ดังนี้

วงความหมายต้นทาง : พืชพันธุ์จำนวนมาก วงความหมายปลายทาง : ภูตผีปีศาจวิญญาณ

โบกใบ	ร่ายรำ	⇨	ฝูงปีศาจ
(ส่วนของพืชปลิวไสว)	(พฤติกรรมมนุษย์)		(ปีศาจจำนวนมาก)

7. มโนอุปลักษณ์ไฟ

การนำเอาคำที่อยู่ในหมวดหมู่ความหมายแสงและไฟมาเปรียบเทียบกับภูตผีปีศาจวิญญาณที่ปรากฏได้แก่ ไฟกำลังปะทุ และดับวูบ

วิธีการถ่ายโยงทางความหมายมโนอุปลักษณ์แสดงภูตผีปีศาจวิญญาณเป็นโรคสามารถแบ่งลักษณะการถ่ายโยงทางความหมายออกเป็น 2 แบบ คือ การถ่ายโยงแบบภวสัมพันธ์ และ การถ่ายโยงแบบญาณสัมพันธ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(20) ลำแสงสีแดงเพลิงปรากฏรอบกาย**ผีเมียงยา**ราวกับ**ไฟกำลังปะทุ**

(พรายผยอง, 2553: 547)

จากตัวอย่างประโยคดังกล่าวนี้สามารถถ่ายโยงทางความหมายแบบภวสัมพันธ์ของมโนทัศน์ไฟได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง	วงความหมายปลายทาง
ไฟลุก	พลังอำนาจของผี

(21) แล้วความรู้สึกของจิต**วิญญาณ**ก็**ดับวูบ**ไป!!

(กาลเวลา, 2557: 41)

จากตัวอย่างประโยคดังกล่าวนี้สามารถถ่ายโยงทางความหมายแบบภวสัมพันธ์ของมโนทัศน์ไฟได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง	วงความหมายปลายทาง
ดับวูบ	วิญญาณมลายไป

ขณะที่การถ่ายโยงความหมายแบบญาณสัมพันธ์คือ วงความหมายต้นทางประกอบด้วยวงความหมายมากกว่าหนึ่งวงความหมายซึ่งมีความสัมพันธ์กันภายในก่อนที่จะเกิดการถ่ายโยงความหมายกล่าวคือ ไฟมอดดับไม่เหลือ แล้วจึงถ่ายโยงความหมายไปเป็นวงความหมายปลายทางคือภูตผีปีศาจวิญญาณสลายไป ดังนี้

(22) “ถึงยังไงเจ้าก็ตายไปแล้ว น่าจะทำใจให้สงบแล้วยอมไปผุดไปเกิดเสีย ขืนทำอย่างนี้ต่อไป **วิญญาณ**เจ้าต้อง**ดับสูญ**

(มายาร้อยใจ, 2553: 83)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้ใช้ภาษานำคำว่า “ดับ” และ “สูญ” มาใช้แสดงภูตผีปีศาจวิญญาณ เป็นการเปรียบเทียบภูตผีปีศาจวิญญาณคือไฟซึ่งมอดดับไม่เหลือ ในที่นี้เกิดจากกระบวนการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทางคือ “ดับ” และ “สูญ” ไปยังวงความหมายปลายทางคือ “ภูตผีปีศาจวิญญาณสลายไป”เมื่อเกิดการถ่ายโยงทางความหมายกัน ทำให้ “ดับ” และ “สูญ” ถ่ายโยงความหมายเป็น “ภูตผีปีศาจวิญญาณมลายไป” เนื่องจากวงความหมายต้นทางและวงความหมายปลายทางมีความหมายตรงกันคือ “ไฟมอดดับไม่เหลือ” ดังแสดงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่าภูตผีปีศาจวิญญาณเป็นไฟมอดดับไม่เหลือ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง : ไฟ			**วงความหมายปลายทาง : ภูตผีปีศาจวิญญาณ**
ดับ	สูญ	⇨	ภูตผีปีศาจวิญญาณสลายไป
(การมอดดับของไฟ)	(ทรัพย์สินหายไป)		(ภูตผีปีศาจวิญญาณมลายไป)

8. มโนอุปลักษณ์อาหาร

ถ้อยคำที่มีความหมายจัดอยู่ในหมวดหมู่ความหมายของ “การกิน” หรือถ้อยความที่มีความหมายเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับการกินอาหารและเครื่องดื่ม ที่นำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ โดยนำเอาคำที่อยู่ในหมวดหมู่ความหมายของการกิน มาเปรียบเทียบกับภูตผีปีศาจวิญญาณ

การถ่ายโยงแบบภวสัมพันธ์ มีดังนี้

(23) เชื่อว่า**<u>ผีปู่ย่า</u>**จะโกรธและทำให้ลูกหลานเจ็บป่วย เรียกว่า **<u>เสียผี</u>** จึงต้องทำพิธีขอขมา

(ผีสี่ภาค—เรื่องผีๆ รอบโลก, 2558: 90)

จากตัวอย่างประโยคดังกล่าวนี้สามารถถ่ายโยงทางความหมายแบบภวสัมพันธ์ของมโนทัศน์อาหารได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
อาหารบูดเน่า	⇨	พลังอำนาจของผีบรรพบุรุษ

(24) “คอยดูนะ แวบบ่อยแบบนี้จะฟ้องหลวงลุงว่าอู้งาน จะได้**<u>จับลงหม้อ</u>**เสียให้เข็ด

(มายาร้อยใจ, 2553: 35)

จากตัวอย่างประโยคดังกล่าวนี้สามารถถ่ายโยงทางความหมายแบบภวสัมพันธ์ของมโนทัศน์อาหารได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
นำอาหารลงภาชนะหุงต้ม	⇨	จำกัดขอบเขตของวิญญาณ

การถ่ายโยงทางความหมายญาณสัมพันธ์ ในที่นี้วงความหมายต้นทางประกอบด้วยวงความหมายมากกว่าหนึ่งวงความหมายซึ่งมีความสัมพันธ์กันภายในก่อนที่จะเกิดการถ่ายโยงความหมายกล่าวคือการรับประทานอาหาร แล้วจึงถ่ายโยงความหมายไปเป็นวงความหมายปลายทางคือภูตผีปีศาจวิญญาณที่อุบัติขึ้นในใจมีรายละเอียดดังนี้

(25) ให้สมเด็จพระพุฒาจารย์โต วัดระฆัง เป็นพระอาจารย์ขลัง ไปจับ**<u>วิญญาณ</u>**แม่นาค **<u>ใส่หม้อ</u>** เอาไป**<u>ถ่วงน้ำ</u>**

(ผีแม่นาค - ไทยรัฐ, 29 พ.ค. 2555: https://www.thairath.co.th/content/263892)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้ใช้ภาษานำคำว่า “ใส่หม้อ” และ “ถ่วงน้ำ” มาใช้แสดงภูตผีปีศาจวิญญาณเป็นการเปรียบเทียบภูตผีปีศาจวิญญาณคือการปรุงอาหาร ในที่นี้เกิดจากกระบวนการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทางคือ “ใส่หม้อ” และ “ถ่วงน้ำ” ไปยังวงความหมายปลายทางคือ “วิญญาณถูกจำกัดอิสรภาพและถูกกำจัด” เมื่อเกิดการถ่ายโยงทางความหมายกัน ทำให้ “ใส่หม้อ” และ “ถ่วงน้ำ” ถ่ายโยงความหมายเป็น

“วิญญาณถูกจำกัดอิสรภาพและถูกกำจัด” เนื่องจากวงความหมายต้นทางและวงความหมายปลายทางมีความหมายตรงกันคือ “การปรุงอาหาร” ดังแสดงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่าภูตผีปีศาจวิญญาณเป็นการปรุงอาหาร ดังนี้

วงความหมายต้นทาง : การปรุงอาหาร			**วงความหมายปลายทาง : ภูตผีปีศาจวิญญาณ**
ใส่หม้อ	ถ่วงน้ำ	⇨	วิญญาณถูกสะกด
(การปรุงอาหาร)	(อากัปกิริยา)		(วิญญาณถูกจำกัดอิสรภาพและถูกกำจัด)

9. มโนอุปลักษณ์โรค

ถ้อยคำมโนอุปลักษณ์โรค อาทิ วิธีรักษา หัวใจวาย ดังตัวอย่าง

(26) หมอแผนโบราณก็รักษาอาการของกัลยาให้ดีขึ้นไม่ได้ หนทางสุดท้ายจึงต้องพึ่ง**วิธีรักษา**จาก**ผีฟ้า**

(เอเลี่ยนกลืนโลก, 2560: 134)

“แต่ก็โดน**ผี**หลอกจน**หัวใจวาย**ตายกันไปตั้งหลายคนเลย!”

(ผีเจ้าที่—เรื่องผีๆ รอบโลก, 2560: 163)

จากตัวอย่างประโยคดังกล่าวนี้สามารถถ่ายโยงทางความหมายแบบภวสัมพันธ์ของมโนทัศน์โรคได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
วิธีรักษา หัวใจวาย	⇨	พลังอำนาจของผี

10. มโนอุปลักษณ์ปรากฏการณ์ธรรมชาติ

ถ้อยคำที่มีความหมายจัดอยู่ในหมวดหมู่ความหมายของ “ปรากฏการณ์ธรรมชาติ” หรือถ้อยความที่มีความหมายเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับปรากฏการณ์ธรรมชาติ ที่นำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ โดยนำเอาคำที่อยู่ในหมวดหมู่ความหมายของปรากฏการณ์ธรรมชาติ มาเปรียบเทียบกับภูตผีปีศาจวิญญาณ

การถ่ายโยงแบบภวสัมพันธ์ของมโนทัศน์ภูตผีปีศาจวิญญาณเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติในนวนิยายภาษาไทย ได้แก่

(27) **เงาดำ**นั่นกำลังเยื้องย่างเข้ามาทางฉัน มันกำลังก้าวมาหาฉัน

(โรงเรียนอาถรรพ์กับฝันมรณะ, 2557: 122)

(28) เพรงเงาเป็นประหนึ่งกรรมเก่าแต่ปางก่อนที่คอยตามหลอกหลอน ประหนึ่ง**เงา**นั้นเป็น**ผีร้าย**

(เพรงเงา, 2554: คำนำสำนักพิมพ์)

จากตัวอย่างประโยคดังกล่าวนี้สามารถถ่ายโยงทางความหมายแบบภวสัมพันธ์ของมโนทัศน์ปรากฏการณ์ธรรมชาติได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง	วงความหมายปลายทาง
เงาดำ / เงา	ผี

ขณะที่การถ่ายโยงความหมายแบบญาณสัมพันธ์คือ วงความหมายต้นทางประกอบด้วยวงความหมายมากกว่าหนึ่งวงความหมายซึ่งมีความสัมพันธ์กันภายในก่อนที่จะเกิดการถ่ายโยงความหมายกล่าวคือ ไอเย็นจัดเข้าปกคลุม แล้วจึงถ่ายโยงความหมายไปเป็นวงความหมายปลายทางคือภูตผีปีศาจวิญญาณซึ่งปรากฏ ดังนี้

(28) **ไอเย็นยะเยือกคืบคลาน**เข้ามาทางหน้าต่าง กลิ่นเหม็นเน่าสะอิดสะเอียนคละคลุ้งอยู่ทั่วทั้งห้อง เค้าร่างของ**ผีตายโหง**ตนหนึ่งปรากฏขึ้น

(วายุภัคมนตรา, 2552: 8)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้ใช้ภาษานำคำว่า “ไอ” “เย็นยะเยือก และ “คืบคลาน” มาใช้แสดงภูตผีปีศาจวิญญาณซึ่งปรากฏ เป็นการเปรียบเทียบภูตผีปีศาจวิญญาณปรากฏขึ้นซึ่งสัมพันธ์กับไอเย็นจัดแผ่ปกคลุม ในที่นี้เกิดจากกระบวนการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทางคือ “ไอ” “เย็นยะเยือก และ “คืบคลาน” ไปยังวงความหมายปลายทางคือ “ไอเย็นจัดเข้าปกคลุม” เมื่อเกิดการถ่ายโยงทางความหมายกัน ทำให้ “ไอ” “เย็นยะเยือก และ “คืบคลาน” ถ่ายโยงความหมายเป็น “ไอเย็นจัดแผ่ปกคลุม” เนื่องจากวงความหมายต้นทางและวงความหมายปลายทางมีความหมายตรงกันคือ “ไอเย็นจัดแผ่ปกคลุม” ดังแสดงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่าภูตผีปีศาจวิญญาณเป็นไอเย็นจัดเข้าแผ่ปกคลุมอันสัมพันธ์กับภูมิอากาศผิดปกติและการเคลื่อนที่ของสัตว์ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง : ของเหลว				**วงความหมายปลายทาง : ภูตผีปีศาจ**
ไอ	เย็นยะเยือก	คืบคลาน	⇨	มีภูตผีปีศาจวิญญาณ
(ปรากฏการณ์)	(ประสาทสัมผัส)	(การเคลื่อนที่ของสัตว์)		(ภูตผีปีศาจวิญญาณปรากฏ)

11. มโนอุปลักษณ์ของเหลว

ถ้อยคำที่มีความหมายจัดอยู่ในหมวดหมู่ความหมายของ “ของเหลว” หรือถ้อยความที่มีความหมายเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับของเหลว ที่นำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ โดยนำเอาคำที่อยู่ในหมวดหมู่ความหมายของของเหลว มาเปรียบเทียบกับภูตผีปีศาจวิญญาณ

การถ่ายโยงแบบภวสัมพันธ์ของมโนทัศน์ภูตผีปีศาจวิญญาณเป็นของเหลวในการ์ตูน และนวนิยายภาษาไทย ได้แก่

(29) มือถือ**สูบวิญญาณ**

(Ghost Hunters ชมรมนักล่าผี 3, 2560: 3)

(30) “ผ้ายันต์**ดูดวิญญาณ**” อนงค์วดีกับสามีซึ่งวิ่งมายืนที่หัวบันไดออกอุทานขึ้นมาโดยอัตโนมัติ

(อาถรรพณ์ภาพ, 2556: 352)

จากตัวอย่างประโยคดังกล่าวนี้สามารถถ่ายโยงทางความหมายแบบภาวสัมพันธ์ของมโนทัศน์ของเหลวได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง	วงความหมายปลายทาง
สูบ ดูด	วิญญาณ

ขณะที่การถ่ายโยงความหมายแบบญาณสัมพันธ์คือ วงความหมายต้นทางประกอบด้วยวงความหมายมากกว่าหนึ่งวงความหมายซึ่งมีความสัมพันธ์กันภายในก่อนที่จะเกิดการถ่ายโยงความหมายกล่าวคือ กำจัดให้หมดสิ้นไม่เหลือ แล้วจึงถ่ายโยงความหมายไปเป็นวงความหมายปลายทางคือภูตผีปีศาจวิญญาณที่ถูกกำจัดไม่หลงเหลือ ดังนี้

(31) ยันต์สลายมาร มีพลัง**ทำลายล้าง**สูงสุด ใช้ปราบ**ผี**ที่มีพลังมารแข็งแกร่ง

(Ghost Hunters ชมรมนักล่าผี 3, 2560: 7)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้ใช้ภาษานำคำว่า “ทำลาย” และ “ล้าง” มาใช้แสดงภูตผีปีศาจวิญญาณซึ่งถูกกำจัดหมดสิ้น เป็นการเปรียบเทียบภูตผีปีศาจวิญญาณคือถูกกำจัดไม่เหลือซึ่งสัมพันธ์กับการใช้ของเหลวชำระสิ่งสกปรก ในที่นี้เกิดจากกระบวนการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทางคือ “ทำลาย” และ “ล้าง” ไปยังวงความหมายปลายทางคือ “ภูตผีปีศาจวิญญาณถูกกำจัดหมดสิ้น” เมื่อเกิดการถ่ายโยงทางความหมายกัน ทำให้ “ทำลาย” และ “ล้าง” ถ่ายโยงความหมายเป็น “ภูตผีปีศาจวิญญาณถูกกำจัดหมดสิ้น” เนื่องจากวงความหมายต้นทางและวงความหมายปลายทางมีความหมายตรงกันคือ “กำจัดให้หมดสิ้นไม่เหลือ” ดังแสดงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่าภูตผีปีศาจวิญญาณเป็นการถูกกำจัดให้หมดสิ้นไม่เหลืออันสัมพันธ์กับการใช้ของเหลวชำระสิ่งสกปรก ดังนี้

วงความหมายต้นทาง : ของเหลว			**วงความหมายปลายทาง : ภูตผีปีศาจวิญญาณ**
ทำลาย	ล้าง	⇨	ภูตผีปีศาจวิญญาณถูกกำจัด
(การกำจัด)	(ใช้ของเหลวชำระ)		(ภูตผีปีศาจวิญญาณถูกกำจัดให้หมดสิ้นไม่เหลือ)

ผลการวิจัยพบว่าถ้อยคำที่นำมาใช้เป็นมโนอุปลักษณ์แสดงภูตผีปีศาจหรือวิญญาณในภาษาไทย เรียงลำดับจากมากที่สุดกระทั่งน้อยที่สุด มีอุปลักษณ์มนุษย์ มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 56.24 ลำดับถัดมาคืออุปลักษณ์วัตถุ คิดเป็นร้อยละ 20 ถัดไปคืออุปลักษณ์สัตว์ คิดเป็นร้อยละ 9.21 อุปลักษณ์ข้าศึกคิดเป็นร้อยละ 6.78 อุปลักษณ์สิ่งที่มีอำนาจเหนือกว่า ร้อยละ 1.625 อุปลักษณ์โรค ร้อยละ 1.226 ขณะที่อุปลักษณ์ไฟ ของเหลว พืช และปรากฏการณ์ธรรมชาติ ล้วนคิดเป็นร้อยละใกล้เคียง 1 และลำดังที่ปรากฏน้อยที่สุดคือ อุปลักษณ์อาหาร มีเพียงร้อยละ 0.925

มโนทัศน์ต่างๆ ดังกล่าวนั้นเกิดจากการถ่ายโยงประสบการณ์ของหมวดหมู่หนึ่งไปสู่การอธิบายภูตผีปีศาจหรือวิญญาณในสองลักษณะคือถ่ายโยงแบบหนึ่งต่อหนึ่ง หรือถ่ายโยงมากกว่าหนึ่งหมวดหมู่ก่อนแล้วจึงเชื่อมโยงไปสู่การอธิบายประสบการณ์ภูตผีปีศาจวิญญาณ ดังแสดงได้ด้วยตารางนี้

ตารางที่ 1 การถ่ายโยงความหมายของมโนทัศน์ภูตผีปีศาจวิญญาณในภาษาไทย

	การถ่ายโยงของความหมาย	
มโนทัศน์ภูตผีปีศาจวิญญาณ	**ภวสัมพันธ์**	**ญาณสัมพันธ์**
มนุษย์	✓	✓
ปรากฏการณ์ธรรมชาติ	✓	✓
สัตว์	✓	✗
อาหาร	✓	✓
โรค	✓	✗
พืช	✓	✓
ไฟ	✓	✓
สิ่งที่มีอำนาจเหนือกว่า	✓	✓
ข้าศึก	✓	✓
วัตถุ	✓	✓
ของเหลว	✓	✓

จากตารางแสดงว่า มโนทัศน์ภูตผีปีศาจหรือวิญญาณ ปรากฏการถ่ายโยงความหมายแบบภวสัมพันธ์ทุกมโนทัศน์ ขณะที่การถ่ายโยงความหมายแบบญาณสัมพันธ์ก็ปรากฏเกือบทุกมโนทัศน์ ยกเว้นเพียงมโนทัศน์สัตว์ และมโนทัศน์โรค

อภิปรายผล

ผลที่ได้จากการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นสิ่งที่นำมาใช้ในการเปรียบเทียบนั้นมาจากประสบการณ์มนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ที่มาจากสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์ทางร่างกายมนุษย์ ประสบการณ์จากประสาทสัมผัส ประสบการณ์ทางสังคม และประสบการณ์ทางวัฒนธรรม

มโนอุปลักษณ์ที่มีบทบาทเด่นชัดคือมโนอุปลักษณ์มนุษย์ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาอื่นๆ ได้แก่ อุปลักษณ์ความรัก (สินีนาฏ วัฒนสุข, 2549) อุปลักษณ์ความโกรธ (ศุภชัย ต๊ะวิชัย, 2549) อุปลักษณ์ในเพลงรัก (อันธิกา ดิษฐกิจ, 2555) อุปลักษณ์ความรัก (กรกนก รัมมะอัตถ์, 2556) อุปลักษณ์ความสุขของนันท์นภัส อยู่ประยงค์ (Nannapat Yooprayong, 2010) และอุปลักษณ์อารมณ์เบื่อ (ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์, 2557) มโนอุปลักษณ์ความหวัง (ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์, 2561) กอปรกับการศึกษามโนอุปลักษณ์ซึ่งแสดงปรากฏการณ์สำคัญทางสังคมไทย เช่น น้ำท่วม (รัชนีย์ญา กลิ่นน้ำหอมและพฤทธิ์ ศุภเศรษฐสิริ, 2560) ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สุทธาทิพย์ อร่ามศักดิ์,2560) มุมมองของพสกนิกรที่มีต่อในหลวงรัชการที่ 9(วรวรรณา เพ็ชรกิจและสุธาสินี ปิยพสุนทรา, 2560) ที่สรุปสอดคล้องกันว่าผู้ใช้ภาษามักโยงความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งต่างๆ ที่เป็นนามธรรมยากแก่การเข้าใจให้เห็นภาพได้ด้วยประสบการณ์ร่างกายอันเกี่ยวกับอวัยวะ อากัปกิริยา โรคภัย ตลอดจนผลิตผลจากร่างกาย

การนำเอาปฏิกิริยาทางร่างกายที่มีสาเหตุมาจากภูตผีปีศาจวิญญาณมาเป็นมโนอุปลักษณ์ อาทิ ตาเหลือก หน้าซีด และอื่นๆ โดยพบว่าอวัยวะร่างกายที่นำมาเป็นมโนอุปลักษณ์มักจะเป็น “ใบหน้า” ไม่ว่าจะเป็นสีหน้า ตลอดจนอาการต่างๆ เป็นต้น สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากใบหน้าเป็นอวัยวะที่สังเกตได้ง่าย

ประสาทสัมผัสก็เป็นอีกลักษณะหนึ่งที่ปรากฏมากเพื่อใช้เป็นมโนอุปลักษณ์ภูตผีปีศาจวิญญาณ อย่างไรก็ดีคนไทยเชื่อมโยงประสบการณ์สัมผัสทางผิวหนังมากที่สุดเพื่อแสดงภูตผีปีศาจวิญญาณทั้ง “เย็น” “หนาว” “เย็นยะเยือก” “หนาวสะท้าน” “ร้อน” “หนาวๆ ร้อนๆ” และอื่นๆ ส่วนสัมผัสทางลิ้นไม่ปรากฏเลย

โรคภัยไข้เจ็บตลอดจนพยาธิสภาพต่างๆ ของโรค คนไทยก็นำเอาประสบการณ์ดังกล่าวนั้นมาเปรียบเทียบเพื่อแสดงความเข้มข้นของความกลัวภูตผีปีศาจวิญญาณ ในคำว่า “เป็นบ้า” “เสียสติ” “บีบหัวใจ” “ขี้กลัว” “ปอดแหก” หรือ “หัวใจวาย” เป็นต้น

มนุษย์พยายามเชื่อมโยงประสบการณ์ทางสังคม วัฒนธรรม ตลอดจนสิ่งรอบตัวต่างๆ ดังกล่าวนี้อยู่โดยตลอดในลักษณะถ้อยคำมโนอุปลักษณ์ ย่อมแสดงว่ามโนอุปลักษณ์นั้นนอกจากจะทำหน้าที่เพื่อการสื่อความหมายทางภาษาแล้วยังสามารถอธิบายระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาซึ่งสะท้อนออกมาจากถ้อยคำที่เป็นมโนอุปลักษณ์ได้อีกด้วย

สรุป

การศึกษานี้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับภาษาอุปลักษณ์แสดงภูตผีปีศาจหรือวิญญาณในภาษาไทย ทำให้เข้าใจมโนทัศน์ภูตผีปีศาจหรือวิญญาณของคนไทยที่แสดงโลกทัศน์สิ่งต่างๆ รอบตัวในบริบทสังคมวัฒนธรรมไทยโดยสื่อผ่านภาษาเปรียบเทียบ งานวิจัยนี้ชี้บ่งว่าคนไทยมีทัศนคติอันหลากหลายต่อภูตผีปีศาจและวิญญาณผ่านมโนทัศน์มนุษย์ มโนทัศน์โรคกล่าวคือมโนทัศน์ภูตผีปีศาจเป็นโรคซึ่งต้องได้รับการเยียวยารักษา มโนทัศน์ภูตผีปีศาจเป็นประสาทสัมผัสทางผิวหนังปรากฏใช้มากกว่าประสาทสัมผัสอื่น นอกจากนี้สังคมไทยมีสัตว์นานาชนิดทั้งที่เป็นสัตว์ในธรรมชาติและสัตว์เลี้ยงซึ่งมีพฤติกรรมต่างๆ เชื่อมโยงกับภูตผีปีศาจของคนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสัตว์ร้าย กอปรกับคนไทยยังเชื่อมโยงวิถีชีวิตเกษตรกรรมกับภูตผีปีศาจวิญญาณต่างๆ เป็นต้น ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมุติฐานเบื้องต้นว่า การใช้ภาษาแสดงภูตผีปีศาจวิญญาณปรากฏมโนอุปลักษณ์มนุษย์โดยตลอด ผลการวิจัยนี้ยังเป็นแนวทางการจัดทำคู่มือ และ/หรือเอกสารประกอบการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองและ/หรือภาษาต่างประเทศ ตลอดจนเป็นแนวทางการจัดทำคู่มือ และ/หรือเอกสารเกี่ยวกับจิตบำบัดสำหรับนักจิตวิทยา และจิตแพทย์เพื่อการหาสาเหตุของปัญหาและร่วมกันในการแก้ไขสิ่งที่เป็นปัญหา หรือความทุกข์ความคับข้องใจของผู้ป่วยอันเนื่องจากภาวะตึงเครียด และ/หรือโรคเครียดต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาเกี่ยวกับมโนอุปลักษณ์ภูตผีปีศาจหรือวิญญาณ ในงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาภาษาสมัยเดียวคือภาษาปัจจุบัน ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาภาษาต่างสมัย อาทิ ภาษาไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2475-ปัจจุบัน เป็นต้น ก็จะเป็นการขยายภาพองค์ความรู้เรื่องปริชานเกี่ยวกับภูตผีปีศาจวิญญาณของผู้ใช้ภาษาไทย ทั้งนี้ผลการวิจัยแต่ละสมัยอาจแตกต่างกันเนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงด้านระบบคิดของคนในสังคม เหล่านี้เป็นต้น

2. ผู้วิจัยยังไม่พบการศึกษาเกี่ยวกับมโนอุปลักษณ์ภูตผีปีศาจหรือวิญญาณในภาษาชาติพันธุ์ไท ผู้วิจัยเห็นว่าควรสนับสนุนให้ศึกษาสิ่งเหนือธรรมชาติในภาษาชาติพันธุ์ไท ก็จะเป็นการขยายภาพองค์ความรู้อย่างครอบคลุมเรื่องปริชานเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติของผู้ใช้ภาษาตระกูลไท

References

Aramsak, S. (2017). ʻuppalak nai khāo khwāmrunrænng nai čhangwat chāidæn phāk tai["Violence in The South of Thailand: Metaphor in The News"]. Narkbhut Paritat Journal, 9(2) July-December 2017: pp.230-239.

Boonluan, T**.** (2017). chomrom nakla phī sām (chabap kātūn) [Ghost Hunters 3 (Cartoon version)]. Bangkok : Nanmeebooks.

Sasiwimon, N**.** (2014). rūang loṇ nai rongrīan soṇng [Scare story in school 2]. Bangkok : Nanmeebooks Publication.

Boonluan, T. (2015). phī sī phāk rūang phī phī roṉp lōk (chabap kātūn) [Ghost of the four region : Ghosts series around the world (Cartoon version)]. Bangkok : Nanmeebooks.

Boonluan, T. (2015). phī Thai rūang phī phī roṉp lōk (chabap kātūn) [Thai ghost : The ghost series around the world (Cartoon version)]. Bangkok : Nanmeebooks.

Chormanee [pen name]. (2014). rāk bun : roị rak rænng mān [Merit root : Roi rak raeng maan]. Bangkok : Tathata Publication

Dithakij, U. (2012). ʻuppalak chœng mano that nai botphlēng khwām rak thī praphan doī nitiphong hoṇnāk [Alternative: Conceptual metaphor in the love songs composed by Nitipong Hornak]. (Master of Art Thesis in Linguistics). Kasetsart University, Bangkok.

Dr. Go (Pen Name). (2018). rūang phī phī roṉp lōk : phī nakrīan (chabap kātūn) [Ghost stories around the world: student ghost (Cartoon Edition)]. Bangkok: Nanmee Book.

Hongyohk. (Pen Name). (2010). phrai phayoṇng [Prai Phayong]. Bangkok: Pimkham

Jitwatthanadham, J. and Somsa, S. (2017). ʻelīan klūn lōk chut rūang līlap roṉp lōk (chabap kātūn) [Aliens swallow the world: a series of mysteries around the world (Cartoon version)**].** Bangkok : Nanmeebooks.

Jutharat [pen name]. (2004). kān welā [Time]. Bangkok : Mangkorn Publishing

Jutharat [pen name]. (2015). sonthaya phaya mān [Twilight Devil]. Bangkok : Arun.

KaoTeam [pen name]. (2012). māya roịčhai [Mayaroicai]. Bangkok : PimKham

KaoTeam [pen name]. (2014). nimit nākhā [nimitnakha] (2th edit). Bangkok : Satapornbooks.

Kilen Pralongcherng [pen name]. (2012). phī mæ nāk [Phi Mae nak]. access on 18 May 2019 https://www.thairath.co.th/content/263892

Kingchat [pen name]. (2011). phrēng ngao [phreng ngao**]**. Bangkok : Arun.

Klinnamhom, R. (2013). rongrīan ʻathan kap fan moṛana [Conceptual metaphor of happiness in Thai Blogs]. Journal of Culture and Arts. 14 2(28) January-April 2013: pp.132-138.

Klinnamhom, R. and Suphasethsiri, P. (2017). nam thūam khư̄ songkhrām læ prachāchon khư̄ yūa : manō̄ that sưng sathǭn chǎk phāthūakhāo khǫ̌ng nangsūphim Thai [Floods are Warsand People are Victims: A concept reflected in Thai newspaper in headlines]. Journal of Culture and Arts, 19 1(37) July-December 2017: pp.114-125.

Kövecses, Z. (1986). Metaphor of Anger, Pride, and Love : A Lexical Approach to the Structure of Concepts. Amsterdam : John Benjamins.

Kövecses, Z. (2000). Metaphor and Emotion : Language, Culture, and Body in Human Feeling. Cambridge : Cambridge University Press.

Kövecses, Z. (2002). Metaphor : A Practical Introduction. Oxford : Oxford University press.

Kövecses, Z. (2005). Metaphor in Culture : Universality and variation. Cambridge : Cambridge University press.

Kritsana [pen name]. (2013). hokphankāorōjčhetsipsī hǫ̌ng phī sing [6974 Hong phi sing]. Bangkok : Nana.

Ladawan, S. (2013). ʻāthan phāp [Mysterious Picture]. Bangkok: Na Ban Wannakam (At Literacture's house)

Lakoff, G. (1987). Women, Fire, and Dangerous Things : What categories reveal about the mind. Chicago and London : The University of Chicago Press.

Lakoff, G. and Johnson, M. (1980). Metaphor We Live By. Chicago and London : The University of Chicago Press.

Mymetha (Penname). (2014). rongrian ʻāthan kap fan mǭrana [School of Mystery and Dead Dream]. Bangkok. Yip See.

Ngamjitwongsakul, P. (2003). A Study of Love Metaphor in Modern Thai Songs. M.A. Thesis (Linguistics). Graduate School, Mahidol university, Nakorn Prathom.

Pang Ram (Pen Name). (2018). thammai Khon Thai hen phī māk kwā chāt dai nai lōk [Why Thai peopleseeghostmoreoftenthanothernations].Retrievedfrom16May2018https://www.gqthailand.com/life/article/thais-see-dead-people

Petchkij, W. and Piyapasuntra, S. (2017). phra song pen ying kawām hākasatri : kānsuksā manō ʻuppalak læ mummǫ̌ng khǫ̌ng phasoknikǫ̌n thī mī tǭ nailūang rat kān thī kao ["Being more than a king": A study of conceptual metaphors and Thai perspectives of King Rama IX]. Wannawithat Journal, (17) November 2017: pp.5-33

Phraenat (Pen Name). (2009). wāyu phak mon trā [Wayuphakmontra]. Bamgkok. Pimkham.

Pongwuth[PenName].(2014).sāpLangkā[SaabLangka].Bangkok:Pimkham.library.tru.ac.th/images/academic/journal/jhms5001.pdf

Rammaat, K. (2013). kānpriāpthīap ʻuppalak khwām rak nai phlēng Thai lūkthung kap phlēng Thai sākon [A Comparision of Love conceptual metaphors in Thai country songs and Thai pop songs] Master's Thesis in Educational Linguistics. Graduate School. Srinakarin wirot University. Bangkok

Rodsap, N. (2014). ʻuppalak kīeokap ʻārom būa nai phāsā Thai ["Conceptual metaphor of Borring in Thai"]. 24th National proceedings of Taksin university 2014, Songkla : pp. 552-559.

Rodsap, N. (2018). manō ʻuppalak sadǣng ʻārom sōksao nai nawaniyāi Thai ["Conceptual metaphor of Sadness in Thai novels"]. Humanities and Social Sciences Review (HUSOC Review), 6(2) July – December 2018 : pp. 55-75.

Rodsap, N. (2018). manō ʻuppalak sadǣng ʻārom wang khwām faifan rư̄ čhintanākān nai phāsā Thai ["Conceptual Metaphors of Hope Aspiration or Imagination in Thai"]. Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences, Special issue in August 2018 : pp.160-173

Saralamba, C. (2003). thritsadī phāsāsāt pri chān nai ʻēkkasān prakǭp kānsǫ̣n raiwichā phǫ̣ hokrǫ̣isām rabop khwāmmāi nai phāsā Thai ["Theory of Cognitive linguistics" Course teaching materials Li.603 Thai semantics]. Bangkok : Department of Linguistics Thammasart University

Saralamba, C. (2005). ʻuppalak tām nǣokhit khǫ̣ng thritsadī phāsāsāt pri chān [Metaphor in theory of Cognitive linguistics]. Journal of Liberal Art, 5(1), (Jan - June 2005): pp.1-16.

Sirin (Pen Name). (2017). phī čhaothī rūang phī phī rǭp lōk (chabap kātūn) [Guardian spirit---Ghost stories around the world (Cartoon Edition)]. Bangkok: Nanmee Book.

Sirin (Pen Name). (2019). phī rongrian Thai rūang phī phī rǭp lōk (chabap kātūn) [Ghost in Thai schools---Ghost stories around the world (Cartoon Edition)]. Bangkok: Nanmee Book.

SornKlin [pen name]. (2012). lē bǫ̣ wong mon trā [Lebuang montra]. Bangkok : PimKham

Sukkhasem, P. (online). mā mummǫ̣ng thī phān thāng samnuān Thai ["Dog" A view from Thai expression]. Human Science Journal. Thepsatree Rajjaphat University, p 19-31. Retrieved from 20 April 2017 library.tru.ac.th/images/academic/journal/jhms5001.pdf

Tawichai, S. (2007). ʻuppalak chœ̄ng manō that sadǣng ʻārom krōt nai phāsā Thai [Conceptual metaphors of anger in Thai]. (29) Special edit. 2007: pp.209-232.

Wattanasuk, S. (2006). ʻuppalak sadǣŋ ʻā̄rom rak nai phlē̄ŋ Thai sā̱kon samrap wairun Thai [Conceptual metaphors of love in Thai songs for teenagers]. (Master of Arts in Linguistic Thesis). Graduate School, Thammasart University, Bangkok.

Yooprayong, N. (2010). The Comparative study of Conceptual Metaphors of Happiness, Anger and Sadness in Thai and English. M.A. Thesis (English and Communication). Graduate School, Ubon Ratchathani University, Ubon Ratchathani.